

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה

המחלקה לפוליטיקה וממשל תשפ"ב, 2021/22

תיאוריה פוליטית של העיר: אזרחות, דמוקרטיה ואוטונומיה

138-1-0082-01/02

סמינר שנתי 4 נק"ז

ימי ב' 14:00-16:00

מרצה: ד"ר ניר ברק

nirbarak@bgu.ac.il

שעת קבלה בחדר 667 בימי א' בימי א' 16:00-17:00 או בתיאום מראש באימייל למפגש או לשיחת זום

על פי רוב, מחשבה פוליטית ונורמטיבית מניחה באופן מפורש או מובלע כי המסגרת הפוליטית בה אנו פועלים היא המדינה או לעתים המערכת הבינלאומית. עם זאת, דפוסים עכשוויים של אורבניזציה מציבים ערים כישויות פוליטיות משמעותיות עם כוח פוליטי גובר. כישות פוליטית, העיר היא בעלת מאפיינים ייחודיים, שונים ומובחנים מהמדינה וההבדלים האלה משנים את האופן בו אנחנו חושבים על סוגיות פוליטיות, ובמיוחד כאשר אנחנו חושבים על מוסדות ותהליכים פוליטיים בעיר. מה, אם כן, ההבדל בין "לחשוב פוליטית כמו עיר" מאשר "לחשוב פוליטית כמו מדינה"? בנוסף, תיאוריות פוליטיות וחברתיות עכשוויות מזהות את העיר כמקור משמעותי לזהות פוליטית משותפת וכמבנה חברתי אשר מובחן מהמדינה, במיוחד על רקע תהליכי גלובליזציה כלכליים ופוליטיים. רעיונות אלו נתמכים על ידי תיאוריות של אזרחות עירונית והצעות מדיניות להגביר את מידת האוטונומיה של ערים שתאפשר להן לפעול באופן עצמאי יותר עם פחות התערבות מדינית. לאור זאת מתבקשת השאלה – מה מאפשר לערים להנהיג מדיניות של קליטת מהגרים, קידום זכויות להט"ב, להפעיל תחבורה ציבורית בשבת, ולקדם מדיניות אקלימית וסביבתית ללא התייעצות, ולעתים אף בניגוד, לעמדתה של המדינה? היבטים אלו נקשרים עם אידיאלים נורמטיביים של דמוקרטיה עירונית, אשר בה לאזרחי העיר מוענקת 'הזכות לעיר' והכוח לעצב באופן משותף את זהותה, דמותה ומוסדותיה של עיר. בנוסף, הזיקה לעיר או למדינה משנה את האופן בו אזרחים ותושבים ות אזרחים. ות את זכויותיהם. וחובותיהם. האזרחיים. ות עם ציפיות שונות מהרשויות הללו. אם כך, מהו ההבדל בין אזרחות עירונית לבין אזרחות לאומית? באיזה מידה אלה שתי אזרחויות נפרדות, ומה מחבר ביניהן בכל זאת? אחת הנגזרות של היבטים ושאלות אלו היא כי לא ניתן 'להלביש' חשיבה פוליטית מדינית על העיר ולאור זאת - לאורך הסמינר נגע ונחשוב ביחד על האופן בו תיאוריה פוליטית ונורמטיבית עוסקת בעיר ובעירוניות תוך התקמדות בשלוש תמות מרכזיות:

- (1) **תיאוריה פוליטית של המרחב העירוני:** לחשוב פוליטית כמו עיר <> לחשוב פוליטית כמו מדינה; מהי עיר מנקודת מבט פוליטית?; העיר כזירה של מאבק כלכלי-פוליטי; וחוויות המרחב העירוני והמשמעות של המרחביות הקונקרטי של העיר לחשיבה פוליטית.
- (2) **אזרחות ודמוקרטיה בעיר:** שייכות וזהות לעיר; שוויון וקטגוריות חברתיות בעיר (מעמד, אתניות, גזע, מגדר, גיל); השתתפות פוליטית בדמוקרטיה עירונית; אקטיביזם ו'הזכות לעיר'; חירות, סובלנות והכלה (inclusion).
- (3) **אוטונומיה עירונית ושינויים במערכת היחסים בין העיר למדינה:** קריאת התגר של העיר על סמכות המדינה; המקרה של פליטים וערי מקלט; ערים כשחקניות בזירה הגלובלית; ערים והובלת יוזמות סביבתיות ואקלימיות; המגבלות של אוטונומיה עירונית; צדק מרחבי וגינטריפיקציה; המפגש העירוני עם מציאות אתנו-לאומית.

דרישות הסמינר

- **נוכחות, קריאה והשתתפות פעילה:** הסמינר מושתת, בין היתר, על דיון, ויכוח (debate) וחשיבה משותפת. לכן, נוכחות בכיתה (או מפגשי הזום אם נדרש) הינה חובה בהתאם לכללי האוניברסיטה. מצופה כי הסטודנטים ות יגיעו למפגשים מוכנים לאחר קריאה ביקורתית של הטקסט(ים). בחלק מהמפגשים ההכנה כוללת האזנה לפודקאסט/צפייה בהרצאות/סרטונים. כל פריטי הקריאה יופיעו במודל. בנוסף, במהלך הסמינר יהיו 3 משימות קצרות (וקלילות) לקראת המפגשים – כאשר חובה לקחת חלק לפחות בשתיים מתוכן.
- **דוחות קריאה:** במהלך השנה יש להגיש 4 דוחות קריאה בהיקף של עד 500 מילים על טקסטים לפי בחירתכם. (לפחות 2 דוחות בסמסטר א').
- **הצגה קצרה של אחד מפריטי הקריאה:** הצגה קצרה של 10 דקות אשר תכלול התייחסות לשאלות העקרוניות שעולות מהטקסט, ודיון קצר בדוגמאות רלוונטיות.
- **השתתפות בסימפוזיון כיתתי** בשיעורים 12+13 (ראו פרטים בהמשך)
- הצגת התוכנית לעבודה המסכמת (רפרט)
- הגשת עבודת סמינר בהיקף של 8000 מילים.
- לאורך הסמינר, כל סטודנטים ות יעברו תהליך של אישי הכולל גיבוש שאלת מחקר, סקירת ספרות, וגיבוש מבנה העבודה. לנושאים אלו יוקדש זמן בתוך מפגשי הסמינר, וליווי והנחיה במפגשים אישיים.

ציונים והערכה:

מטלה	משקל	סה"כ מהציון
השתתפות פעילה ואיכותית	10 נקודות	10%
דוחות קריאה	1.5 נקודות עבור הגשה * 4 דוחות 4 נקודות על בדיקה אקראית של אחד הדוחות	10%
הצגה של פריט קריאה בשיעור	5 נקודות	5%
סימפוזיון	5 נקודות	5%
רפרט	15 נקודות	15%
עבודת סמינר	60 נקודות	55%

מבנה הסמינר (ראו תוכנית מפורטת הכוללת שאלות וסוגיות מרכזיות לכל מפגש):

מפגש	נושא
חלק א' - תיאוריה פוליטית של המרחב העירוני	
1.	לחשוב כמו עיר <> לחשוב כמו מדינה
2.	נקודות מבט שונות על השאלה - מה זו עיר?
3.	ייצור המרחב והעיר כזירה של מאבק כלכלי-פוליטי
4.	שוטטות וחוויות המרחב העירוני
חלק ב' - אזרחות ודמוקרטיה עירונית	
5.	שייכות, זהות, אתוס וההיגיון הפנימי של העיר
6.	שוויון וקטגוריות חברתיות בעיר (מעמד, מגדר, אתניות, גזע, גיל)
7.	הרצאת אורח.ת - עירוניות וקטגוריות חברתיות בישראל
8.	השתתפות פוליטית בעיר
9.	אקטיביזם והזכות לעיר
10.	חירות: מגוון, סובלנות והכלה
11.	הרצאת אורח.ת - דמוקרטיה מקומית בישראל.
12.	סימפוזיון על השאלה - האם צריך להפריד בין אזרחות עירוני לבין אזרחות לאומית?
13.	המשך הסימפוזיון וסיכום ביניים (סוף סמסטר א')
חלק ג' - אוטונומיה עירונית ושינויים במערכת היחסים בין העיר למדינה	
14.	קריאת התגר של העיר על סמכות המדינה
15.	המקרה של פליטים וערי מקלט
16.	ערים כשחקניות בזירה הגלובלית
17.	הרצאת אורח.ת על אוטונומיה עירונית
18.	ערים והובלת יוזמות סביבתיות ואקלימיות
19.	מהם התנאים לאוטונומיה עירונית, ומתי היא באמת מוצדקת?
20.	הרצאת אורח.ת - ד"ר מרב קדר - צדק מרחבי וג'נטריפיקציה
21.	הרצאת אורח.ת - המפגש של ערים עם מציאות אתנו-לאומית
22.	רפרטים
23.	רפרטים
24.	רפרטים
25.	רפרטים
26.	סיכום הסמינר

מקורות וחומרי עזר שימושיים לקורס:

- [אורבנולוגיה](#) – האתר (וההסכת) של המעבדה לעיצוב עירוני באוניברסיטת תל אביב.
- [שפת רחוב](#) – מגזין דיגיטלי לחשיבה על ערים.
- [מסע סביב רעיון – העיר](#) – סדרת הרצאות של האוניברסיטה המשודרת. כל פרק עוסק בנושא אחר.
- [איך עושים עיר טובה?](#) - הסכת של כאן תאגיד השידור.
- [The Guardian Cities](#) - מדור מיוחד של העיתון הבריטי הגרדיאן שעוסק בערים מנקודת מבט גלובלית.
- [CITYLAB](#) - מגזין מקוון שעוסק בסוגיות עירוניות שונות ומציע נקודות מבט חדשות וחדשניות.
- [The Urbanist](#) - הסכת בריטי מומלץ שעוסק במגוון של נושאים עירוניים.

נושאי הסמינר ורשימת קריאה (ייתכנו שינויים קלים במהלך הסמסטר בהתאם תחומי העניין של המשתתפים. ות)

חלק א' - תיאוריה פוליטית של המרחב העירוני

1. לחשוב כמו עיר < > לחשוב כמו מדינה (18.10)
השיעור הזה יוקדש להצגת הרציונאל של הסמינר – במה חשיבה פוליטית מנקודת מבט עירונית שונה מנקודת המבט של המדינה, האופן בו אזרחות עירונית מייצרת חלופה לאזרחות לאומית, והאופן בו ערים כיום קוראות תיגר על סמכות המדינה.

קריאת חובה:
Barak, Nir, and de Shalit, Avner. "Urbanizing Political Concepts for Analyzing Politics in the City." In <i>Research Handbook on International Law and Cities</i> , edited by Helmut Aust and Janne Nijman, 329–40. Massachusetts: Edward Elgar Publishing, 2021.
שלח עפר, "למה השלטון המקומי עובד והממשלה לא", <i>ידיעות אחרונות</i> , 27.08.21. קישור
קריאה מומלצת:
Alfasi, Nurit, and Tovi Fenster. "A Tale of Two Cities: Jerusalem and Tel Aviv in an Age of Globalization." <i>Cities</i> 22, no. 5 (2005): 351–63.
Scott, James C. <i>Seeing Like a State: How Certain Schemes to Improve the Human Condition Have Failed</i> . New Haven: Yale University Press, 1998. Ch.1
Magnusson, Warren. <i>Politics of Urbanism: Seeing Like a City</i> . London: Routledge, 2011. Ch. 5

2. נקודות מבט שונות על השאלה - מה זו עיר? (25.10)
שאלות מרכזיות: מה ההבדל בין 'העיר' לבין השלטון המקומי? כיצד דיסציפלינות שונות תופשות את העיר? מה הנגזרות הפוליטיות של הגדרות שונות של מושג העיר?

קריאת חובה:
דהן, יצחק, "פוליטיקה מקומית" בתוך השלטון המקומי – בין המדינה, הקהילה וכלכלת השוק, עורכים: לוי, יגיל, שריג אתי, 421-477.
האזנה לפרק "מהפכת העיור השנייה: לידתה של העיר המודרנית" עם פרופ' נמרוד לוי, כחלק מסדרת ההסככים של גל"צ "האוניברסיטה המשודרת: מסע סביב רעיון – העיר" **או**
האזנה לפרק הראשון של ההסכת של כאן "איך עושים עיר טובה – מהי עיר?"
קריאה מומלצת:
וירת לואיס, "אורבניות כאורח חיים", עמ' 93-119, בתוך, אורבניזם: הסוציולוגיה של העיר המודרנית, תל אביב: רסלינג, 2007.
Yiftachel, Oren. "The Aleph—Jerusalem as Critical Learning." <i>City</i> 20, no. 3 (May 3, 2016): 483–94. https://doi.org/10.1080/13604813.2016.1166702 .
Beaugregard, Robert A. <i>Cities in the Urban Age: A Dissent</i> . Chicago: University of Chicago Press, 2018. Ch. 1 (the city)
Tonkiss, Fran. <i>Cities by Design: The Social Life of Urban Form</i> . Cambridge: Polity Press, 2013. Ch. 2 (The social life of the urban form: size, density, diversity)

3. **ייצור המרחב והעיר כזירה של מאבק כלכלי-פוליטי (1.11)**

שאלות מרכזיות: העיר היא מקום לאינטרסים כלכליים רבים – של יזמים, תאגידים ושל הון באופן כללי. על הרקע הזה, מה הקשר בין כלכלה-פוליטית לעיר? באיזה אופן קפיטליזם מייצר/מעצב את דמותה של העיר? האם העיר באמת ניתנת לשליטה דמוקרטית, או שמא היא נתונה למערכת לחצים (כלכליים ופיננסיים) גלובליים?

קריאת חובה:

לפבר אנרי, "ייצור המרחב", עמ' 177-200, בתוך *תרבות אדריכלית: מקום, ייצוג, גוף*, בעריכת קלוש רחל, חתוקה טלי, תל אביב: רסלינג, 2005.

אין

Harvey, David. "The Urban Roots of Capitalist Crises." In *Rebel Cities: From the Right to the City to the Urban Revolution*, Chap. 3. New York: Verso, 2012.

קריאה מומלצת:

Glaeser, Edward L. "Are Cities Dying?" *Journal of Economic Perspectives* 12, no. 2 (June 1998): 139–60. <https://doi.org/10.1257/jep.12.2.139>.

Sassen, Saskia. "The Global City: Introducing a Concept." *The Brown Journal of World Affairs* 11, no. 2 (2005): 27–43.

Brenner, Neil, and Christian Schmid. "Towards a New Epistemology of the Urban?" *City* 19, no. 2–3 (May 4, 2015): 151–82. <https://doi.org/10.1080/13604813.2015.1014712>.

4. **שוטטות וחויית המרחב העירוני (8.11)**

שאלות מרכזיות: כיצד המרחביות הקונקרטית של העיר מעצבת את החוויה שלה? מה המשמעות הפוליטית של מרחב חוייתי בשונה ממרחב מופשט (כמו זה של המדינה)? אילו מתחים קיימים בין העיר לכפר (או הספר)? ומה המשמעות של מקום ויצירת מקום בעיר? * לקראת שיעור זה תינתן משימה חוייתי קלילה

קריאת חובה:

גייקובס, גיין, *מותן וחיייהן של ערים אמריקאיות גדולות*, תל אביב: בבל, 2008. עמ' 53-104 (הפרקים שימושים במדרכות; בטחון ומגע)

קריאה/האזנה מומלצת:

בנימין ולטר, "על מוטיבים אחדים אצל בודלר", עמ' 86-112, בתוך *הרהורים*, תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 1996. (למי שנתפס. ה על בנימין, מומלץ לקרוא גם את הפרק "פריס, בירת המאה התשעה-עשרה" עמ' 32-46 באותו כרך)

פרק ז'ורז', *חלל וכו': מבחר מרחבים*, תל אביב: בבל, 1998.

קאלווינו איטאלו, *הערים הסמויות מעין*, תל אביב: ספריית פועלים, 1984.

מומלץ לעיין באתר שוטטות - <https://shotetoot.com> /או לקרוא מתורו של אברהם בלבן במוסף "תרבות וספרות" *בזארץ*.

Augé Mark, *Non Places: introduction to an anthropology of supermodernity*, London: versco, 1995.

de Shalit, Avner, "Philosophy Gone Urban: Reflections on Urban Restoration." *Journal of Social Philosophy* 34, no. 1 (2003): 6–27.

חלק ב' – אזרחות ודמוקרטיה עירונית

5. שייכות, זהות, אתוס וההיגיון הפנימי של העיר (15.11)
שאלות מרכזיות: אם במדינה הקריטריון לאזרחות מבוסס על לידה בשטח המדינה או הורשה של האזרחות, מהו הקריטריון ההולם לעיר: באיזו מידה העיר מייצרת זהות מובחנת מהמדינה ומערים אחרות? האם האתוס של ערים מסוימות מנתק אותן מהמדינה? ומה המשמעות של זהות זו בעידן של גלובליזציה?

קריאת חובה:

Bell, Daniel A., and de Shalit Avner. "Introduction: Civicism", pp. 1-17, in *The Spirit of Cities: Why the Identity of a City Matters in a Global Age*. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 2011.

Bauböck, Rainer. "Reinventing Urban Citizenship." *Citizenship Studies* 7, no. 2 (2003): 139–60.
<https://doi.org/10.1080/1362102032000065946>.

קריאה מומלצת:

Löw, Martina. "The Intrinsic Logic of Cities: Towards a New Theory on Urbanism." *Urban Research & Practice* 5, no. 3 (2012): 303–15. <https://doi.org/10.1080/17535069.2012.727545>.

Blank, Yishai. "Spheres of Citizenship." *Theoretical Inquiries in Law* 8, no. 2 (2007): 411–52.
<https://doi.org/10.2202/1565-3404.1156>.

Yiftachel, Oren. "Epilogue-from 'Gray Space' to Equal 'Metrozenship'? Reflections On Urban Citizenship." *International Journal of Urban and Regional Research* 39, no. 4 (2015): 726–37.
<https://doi.org/10.1111/1468-2427.12263>.

Barak, Nir. "Ecological City-Zenship." *Environmental Politics* 29, no. 3 (2020): 479–99.

Zukin, Sharon. *Naked City: The Death and Life of Authentic Urban Places*. Oxford University Press, 2009. (ch. 1)

צבן, הילה. "למי שייכת השכונה?" עמ' 31-54, בתוך: בארי איתי, רזין ערן, (עורכים) דמוקרטיה מקומית בישראל: ביזור, מקומיות, השתתפות ופוליטיקה מקומית. ירושלים: מחקרי פלורסהיימר (2015).

6. שוויון וקטגוריות חברתיות בעיר (22.11)
שאלות מרכזיות: מה המשמעות של שוויון ברמת העיר? באיזה אופן מרכיבים סוציו-פוליטיים כמו מעמד, מגדר, גזע, אתניות, וגיל מעצבים את האזרחות בעיר? האם המרחב העירוני שוויוני?
* לקראת שיעור זה תינתן משימה חווייתית קלילה
** בשיעור זה תינתן הנחיה ראשונה לקראת גיבוש שאלת מחקר לעבודות הסמינר.

קריאת חובה:

Young, Iris Marion. *Justice and the Politics of Difference*. Princeton: Princeton University Press, 1990. (Chapter 8, City life and difference).

קריאה מומלצת:

אהרון גוטמן, מרב, "כלוב הברזל של האתניות", סוציולוגיה ישראלית, יב: 1 (2010): 181-210.

משגב חן, "בין ממסדיות לחתרנות: פוליטיקה מרחבית ואקטיביזם במרכז הגאה בתל-אביב", המרחב הציבורי, גיליון 10: אביב (2016), עמ' 64-94.

שטרן מריק, יעקובי חיים, "זהות מעמדית במרחב אתנו-אלומי: חילונים, חרדים ופלסטינים בגבעה בצרפתית בירושלים" תל אביב: מרכז תמי שטינמץ למחקרי שלום, 2020.

Greenberg Raanan, Malka, and Nufar Avni. "(Ad)Dressing Belonging in a Contested Space: Embodied Spatial Practices of Palestinian and Israeli Women in Jerusalem." *Political Geography* 76 (2020): 102090.

7. עירוניות וקטגוריות חברתיות בישראל. הרצאת אורח.ת (29.11) יעודכן בהמשך.

8. השתתפות פוליטית בעיר (6.12)

שאלות מרכזיות: באיזה אופן באה לידי ביטוי השתתפות פוליטית בעיר? האם העיר מציעה אפשרויות להעמקה של דמוקרטיה דיונית (deliberative) באופנים שהמדינה לא? האם לאזרחים. ות בעיר יש יותר אפשרויות להשתתף בתהליכי קבלות החלטות בעיר, או שמא מדובר ברומטיקה אורבנית?

קריאת חובה:

Fung, Archon. *Empowered Participation: Reinventing Urban Democracy*. Princeton University Press, 2004. Ch.1 (Democracy as a reform strategy).

Purcell, Mark. "Urban Democracy and the Local Trap." *Urban Studies* 43, no. 11 (2006): 1921–41.

קריאה מומלצת:

גל-נור יצחק, בלאנדר דנה, "שלטון מקומי: הנדבך החסר בדמוקרטיה הישראלית", עמ' 358-412 בתוך: המערכת הפוליטית בישראל כרך א'. ת"א: עם עובד, 2017.

Lenard, Patti Tamara. "Residence and the Right to Vote." *Journal of International Migration and Integration* 16, no. 1 (2015): 119–32.

Melo, Marcus Andre, and Gianpaolo Baiocchi. "Deliberative Democracy and Local Governance: Towards a New Agenda." *International Journal of Urban and Regional Research* 30, no. 3 (2006): 587–600.

9. אקטיביזם והזכות לעיר (13.12)

שאלות מרכזיות: מעבר להשתתפות הפורמלית, באיזה אופן באה לידי ביטוי פעולה ישירה בעיר (כזו אשר לא מתווכת דרך מוסדות מוגדרים)? באילו אופנים אזרחים. ות יכולים לעצב את דמותה של עירם. ? אילו חסמים עומדים בפניהם? ולבסוף, האם העיר באמת יכולה להגן על זכויות של יחידים. ות? *במפגש זה תינתן הנחיה לגבי פיתוח שאלת המחקר, והמתווה לגיבוש עבודת הסמינר.

קריאת חובה:

הארווי, דיוויד, "הזכות לעיר", מטעם, (2010), 107-123.

** או **

Purcell, Mark. "Excavating Lefebvre: The Right to the City and Its Urban Politics of the Inhabitant." *GeoJournal* 58, no. 2–3 (2002): 99–108..

קריאה מומלצת:

משגב חן, ופנסטר טובי, "הזכות לעיר ואקטיביזם מרחבי: מאהל המחאה בגן לוינסקי", *המרחב הציבורי* 8 (2014): 9-33.

Leontidou, Lila. "Urban Social Movements: From the 'Right to the City' to Transnational Spatialities and Flaneur Activists." *City* 10, no. 3 (2006): 259–68.

Blokland, Talja, Christine Hentschel, Andrej Holm, Henrik Lebuhr, and Talia Margalit. "Urban Citizenship and Right to the City: The Fragmentation of Claims." *International Journal of Urban and Regional Research* 39, no. 4 (July 1, 2015): 655–65.

10. **חירות: מגוון, סובלנות והכלה (20.12)**

ויניקוט טוען כי זהו "תענוג להתחבא, טרגדיה לא להימצא" – ואכן העיר מאפשרת הזדמנויות לאנונימיות מחד, אך גם חוויה של ניכור ובדידות מנגד. מצד אחד, המגוון העירוני מאפשר הזדמנויות 'להמציא את עצמנו' מחדש. מצד שני, אותו המגוון, והזהות של העיר גם מייצרים מודלים שונים של קהילה וקהילתיות, ובנוסף מאלצת אזרחיות. בערים לפתח מידה גבוהה יותר של סובלנות לאחר ואחרות. לאור זאת עולות השאלות – האם אנחנו, בתור אזרחי ערים, רוצים להתחבא או להתגלות? האם היעלמות בתוך המגוון העירוני היא דרך לחירות? ובכלל – מה המשמעות של חירות בעיר? האם חירות שלילית או חיובית היא דרך נאותה להבין את המציאות העירונית? אם לא, האם סובלנות לאחרות מהווה אבן בוחן נאותה יותר לחירות בעיר? נבחן שאלות אלו דרך מודלים שונים של הכלה (inclusion) בעיר.

קריאת חובה:

de Shalit, Avner *Cities and Immigration: Political and Moral Dilemmas in the New Era of Migration*. Oxford, New York: Oxford University Press, 2018. Ch.3 – "Of Milkshakes and Boxers: How Inclusion Can Work"

קריאה מומלצת:

זימל גיאורג, "העיר הגדולה וחיי הנפש", עמ' 23-40, בתוך, אורבניזם: הסוציולוגיה של העיר המודרנית, תל אביב: רסלינג, 2007.

Leeuwen, Bart van. "Dealing with Urban Diversity: Promises and Challenges of City Life for Intercultural Citizenship." *Political Theory* 38, no. 5 (2010): 631–57.

Tonkiss, Fran. "The Ethics of Indifference: Community and Solitude in the City." *International Journal of Cultural Studies* 6, no. 3 (2003): 297–311.

11. **דמוקרטיה מקומית בישראל. הרצאת אורח.ת. (27.12)**

יעודכן בהמשך.

12. **סימפוזיון על השאלה - האם צריך להפריד בין אזרחות עירוני לבין אזרחות לאומית? (3.1.22)**

שאלה זו עמדה במרכזו של סימפוזיון בינלאומי בסוף 2019/תחילת 2020. במפגש זה, והבא אחריו נתחכה אחרי מהלך הדיון ונבחן ביחד תשובות שונות, ושיקולים שונים, ביחס לשאלה זו.

Bauböck, Rainer, and Liav Orgad, eds. *Cities vs States: Should Urban Citizenship Be Emancipated from Nationality?* Retrieved from Cadmus, European University Institute Research Repository, at: EUI RSCAS, Global Governance Programme-386, [Global Citizenship], GLOBALCIT, [Global Citizenship Governance], 2020. <http://hdl.handle.net/1814/66369>.

13. **המשך הסימפוזיון וסיכום ביניים (10.1)**

חופשת סמסטר (14.1-26.2) – במהלך תקופה זו יתקיימו פגישות אישיות על עבודות הסמינר המתוכננות.

חלק ג' – אוטונומיה עירונית ושינויים במערכת היחסים בין העיר למדינה

14. **קריאת התגר של העיר על סמכות המדינה**

שאלות מרכזיות: באיזה אופן ערים קוראות תגר על סמכות המדינה? מה המשמעות של אוטונומיה עירונית? אילו מודלים של אוטונומיה ערים שונות יכולות לפתח? ולבסוף – האם ערים באמת יכולות להחליף את מקומה של המדינה? כיצד מגמה זו משקפת פרקטיקות עירוניות עכשוויות בישראל – כמו מאבקי השבת, הגנה על זכויות להטי"ב ברמה העירונית, ואף התמודדות עם משבר הקורונה?

קריאת חובה:

Weinstock, Daniel. "Self-Determination for (Some) Cities?" In *Arguing about Justice: Essays for Philippe Van Parijs*, edited by Axel Gosseries and Philippe Vanderborght, 377–86. Hors Collections. Louvain-la-Neuve: Presses universitaires de Louvain, 2011.

יגיל לוי "יחסי שלטון מרכזי-שלטון מקומי". עמ' 83-137, בתוך השלטון המקומי- בין המדינה, הקהילה וכלכלת השוק, כרך א (עורכים: יגיל לוי ואתי שריג). הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, 2014.

צפייה בהרצאה של הפילוסוף הפוליטי בנג'מין בארבר – [Why Mayors Should Rule World](#)

קריאה מומלצת:

אברמזון דבורה, מודלים אפשריים להגמשת מערכת היחסים בין השלטון המרכזי לשלטון המקומי. מכון ירושלים למחקרי מדיניות, 2020.

Katz, Bruce, and Jeremy Nowak. *The New Localism: How Cities Can Thrive in the Age of Populism*. Brookings Institution Press, 2018. (ch. 1+2)

Russell, Bertie. "Beyond the Local Trap: New Municipalism and the Rise of the Fearless Cities." *Antipode* 51, no. 3 (2019): 989–1010. <https://doi.org/10.1111/anti.12520>.

Frug, Gerald E., and David J. Barron. *City Bound: How States Stifle Urban Innovation*. Ithaca: Cornell University Press, 2008. (Pages 1-11; 31-52.)

Schragger, Richard. *City Power: Urban Governance in a Global Age*. Oxford University Press, 2016.

15. המקרה של פליטים וערי מקלט

שאלות מרכזיות: ערים שונות ברחבי העולם מכילות ומעניקות זכויות לאוכלוסיות של מהגרים ופליטים, זאת על אף שאלה לעתים קרובות חסרי מעמד במדינה ולעתים אף נחשבים שוהים בלתי חוקיים. באיזה אופן הפרקטיקה של ערי מקלט מהווה קריאת תיגר על סמכות המדינה? מה ההיגיון שמנחה את הפעולה העירונית? האם הוא נובע רק מתוך חובה מוסרית או שמא מונע משיקולים אינסטרומנטליים? ולבסוף, באיזה אופן פעולות עירוניות מסוג זה מקדמות תפישות של זכויות אדם במרחבים עירוניים?

קריאת חובה:

Varsanyi, Monica W. "Interrogating 'Urban Citizenship' Vis-à-Vis Undocumented Migration." *Citizenship Studies* 10, no. 2 (May 1, 2006): 229–49.

** או **

Baumgärtel, Moritz, and Barbara Oomen. "Pulling Human Rights Back in? Local Authorities, International Law and the Reception of Undocumented Migrants." *The Journal of Legal Pluralism and Unofficial Law* 51, no. 2 (May 4, 2019): 172–91.

קריאה מומלצת:

de Shalit, Avner. "The Functioning of Having a Sense of Place: Cities and Immigrants." *Journal of Human Development and Capabilities* 20, no. 3 (July 3, 2019): 267–79.

Yacobi, Haim. "'Let Me Go to the City': African Asylum Seekers, Racialization and the Politics of Space in Israel." *Journal of Refugee Studies* 24, no. 1 (2011): 47–68.

Cohen, Nir, and Talia Margalit. "'There Are Really Two Cities Here': Fragmented Urban Citizenship In Tel Aviv." *International Journal of Urban and Regional Research* 39, no. 4 (2015): 666–86.

16. ערים כשחקניות בזירה הגלובלית

ערים לא רק קוראות תגר על המדינה 'מלמטה' אלא גם פועלות בזירה הגלובלית על ידי הקמת רשתות ערים על-לאומיות, ועל ידי קידום דיפלומטיה עירונית. מה היקף התופעה? באיזה אופן היא משנה את האופן בו אנחנו חושבים על המערכת הפוליטית הגלובלית? אמנם ניתן לקדם יוזמות רבות בצורה הזו, אך האם ערים יכולות לחתור גם לקידום הסכמי שלום באזורי סכסוך?

קריאת חובה:

Acuto, Michele. "Give Cities a Seat at the Top Table." *Nature News* 537, no. 7622 (September 29, 2016): 611.

Kosovac, Anna, Kris Hartley, Michele Acuto, and Darcy Gunning. "City Leaders Go Abroad: A Survey of City Diplomacy in 47 Cities." *Urban Policy and Research*. Online ahead of print. <https://doi.org/10.1080/08111146.2021.1886071>.

קריאה מומלצת:

Blank, Yishai. "Localism in the New Global Legal Order." *Harvard International Law Journal* 47 (2006): 263–82.

Parag Khanna – Ted Talk – [How Cities are Changing the Map of the World](#)

17. הרצאת אורח.ת על אוטונומיה עירונית – יעודכן בהמשך

18. ערים והובלת יוזמות סביבתיות ואקלימיות (לקראת שיעור זה תינתן משימה קלילה)
שאלות מרכזיות: ברחבי העולם ערים רבות נוקטות יוזמות עצמאיות לקידום מדיניות סביבתית ואקלימית על רקע היעדר פעולה מספקת של מדינות והמערכת הפוליטית הגלובלית. באיזה אופן ערים הם חלק מהמאמץ הגלובלי לצמצום נזקי שינוי האקלים? מדוע הסביבתנים התעלמו שנים רבות מהעיר? האם פעולה עירונית בתחום הזה מספקת, ובמידה ולא – מדוע? ואם כן, אילו אתגרים פוליטיים ניצבים בפני הקהילה העירונית?

קריאת חובה: Barak, Nir. "Civic Ecologism: Environmental Politics in Cities." <i>Ethics, Policy & Environment</i> 23, no. 1 (2020): 53–69.
Wachsmuth, David, Daniel Aldana Cohen, and Hillary Angelo. "Expand the Frontiers of Urban Sustainability." <i>Nature News</i> 536, no. 7617 (2016): 391.
Jaime Lerner, Ted Talk, A Song of the city
קריאה מומלצת: Bulkeley, Harriet. "Climate Changed Urban Futures: Environmental Politics in the Anthropocene City." <i>Environmental Politics</i> , Online ahead of print, 2021, https://doi.org/10.1080/09644016.2021.1880713 .
Barak, Nir. "Hundertwasser - Inspiration for Environmental Ethics: Reformulating the Ecological Self." <i>Environmental Values</i> 26, no. 3 (June 1, 2017): 317–42.
צפייה בסרט, "אגדה אורבנית" של ניצן הורביץ - קישור
קיימות עירונית: איך אפשר? בעריכת גבריאל תמי, ברכיה ולרי, רז-דרור גלית, גנן אראלה, גורדון ענבר, מכון ירושלים למחקרי מדיניות, 2016.
מרום נתי, "אקולוגיה פוליטית עירונית – על מטבוליזם ויחסי כוח ב"טבעעיר", אקולוגיה וסביבה 2016 (3) 7, 206-212.

19. מהם התנאים לאוטונומיה עירונית ומתי היא באמת מוצדקת?
במפגש זה אציג מחקר תיאורטי שאני עובד עליו – יעודכן בהמשך.

20. צדק מרחבי וג'נטריפיקציה – הרצאת אורח – ד"ר מרב קדר.

21. המפגש של ערים עם מציאות אתנו-לאומית – הרצאת אורח.ת – יעודכן בהמשך.

מפגשים 25-22 יוקדשו להצגת תוכניות לעבודת הסמינר (רפרט)

26. סיכום הסמינר